

Justyna Kowalska-Leder, *Drabina krzywdy, zazdrości i zapomnienia*, „Dialog”, czerwiec 2017/ 6 (727), <http://www.dialog-pismo.pl/w-numerach/drabina-krzywdy-zazdrosci-i-zapomnienia> (dostęp czerwiec 2017):

rodzaj publikacji:

Artykuł naukowy.

tematyka:

Pamięć o obozie przy Przemysławej w szerszym kontekście polskiej polityki historycznej. Opis i analiza czynników wpływających na status obozu i jego byłych więźniów oraz pamięci o nich. Zagadnienie „licytowania się cierpieniem”, także w kontekście relacji polsko-żydowskich. Inspiracją dla autorki było pojawienie się w przestrzeni publicznej sztuki teatralnej dot. obozu przy Przemysławej *Wyspa Chudych* (2015) Karoliny Maciejaszek oraz filmu dokumentalnego *Nie wolno się brzydko bawić* Urszuli Sochackiej (2012), do którego sztuka nawiązuje, a miejscami go cytuje.

zakres przekazywanej wiedzy historycznej:

Publikacja jedynie wspomina o wojennej historii obozu, swoje zainteresowanie ogniskując wokół powojennej pamięci o obozie. Tę ostatnią przedstawia wielowątkowo, umiejscawiając ją na szerokim tle innych zjawisk społecznych, także tych budujących pamięć polsko-żydowską.

w odniesieniu do dotychczasowych publikacji na temat obozu (powielanie schematów opisu/nowe ujęcia):

Jest jednym z nielicznych i jednym z pierwszych współczesnych tekstów wprowadzających historię obozu przy Przemysławej, a w tym konkretnym przypadku historię pamięci o nim w przestrzeń akademicką. Zawile losy obozu umiejscawia w szerszym kontekście zjawisk konstruujących polską pamięć zbiorową. Tym samym w pewien sposób wyznacza w niej miejsce dla „Przemysławej”. Przywołuje wspomnienie ocalałej z Auschwitz, która jako dziecko obawiała się przeniesienia z Oświęcimia do Łodzi. W ten sposób nadaje rangi dramatu dzieci pozbawionych w obozie przy Przemysławej jakiegokolwiek parasola ochronnego ze strony najbliższych lub choćby sprzyjających dorosłych. Autorka dość szczegółowo diagnozuje charakter upamiętnień obozu na Przemysławej i ich wpływ na miejsce historii obozu w przestrzeni publicznej, a tym samym na status jego byłych więźniów.

wpływ na status obozu i poziom pamięci o nim:

Jest bardzo ważnym tekstem uobecniającym historię pamięci o obozie w przestrzeni naukowej. Kowalska-Leder zajmuje się historią kultury polskiej dwudziestego wieku, a szczególnie doświadczeniem Zagłady w literaturze dokumentu osobistego. Jest m.in. autorką publikacji *Doświadczenie Zagłady z perspektywy dziecka w polskiej literaturze dokumentu osobistego* (2009). Tekst *Drabina krzywdy...* wchodzi w dialog z różnymi tekstami kultury dot. obozu przy Przemysławej (w.w. sztuka teatralna i film, ale także m.in. książka Agnieszki Daukszy *Klub Auschwitz i inne kluby. Rwane opowieści przeżywców*, relacja Lidii Maksymowicz, ocalałej z Birkenau i inne materiały źródłowe wskazane w przypisach).

promocyjna wizytówka publikacji:

Tekst dla zainteresowanych zawilimi losami pamięci o obozie przy Przemysławej, zagadnieniem instrumentalizacji pamięci i jej obiektu – obozu i jego byłych więźniów. Bardzo interesujący dla badaczy w.w. zagadnienia (także ze względu na niektóre opinie autorki otwierające przestrzeń na twórczy dialog).

(opracowała Urszula Sochacka – kierownik projektu)